

■ **Надія Дехтяр**
Nadiia Dekhtiar

Кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Української академії банківської справи Національного банку України (м. Суми)

PhD (Economics), Associate Professor of the Chair of Finance of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (city of Sumy)

E-mail: dekhtyar@yandex.ru

■ **Ольга Дейнека**
Olha Deineka

Кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Української академії банківської справи Національного банку України (м. Суми)

PhD (Economics), Associate Professor of the Chair of Finance of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (city of Sumy)

E-mail: gurkina2006@yandex.ru

Методологічні аспекти встановлення взаємозв'язку державних видатків та економічного розвитку: вітчизняний і зарубіжний досвід

Methodological aspects of the determination of correlation between government expenditures and economic development: domestic and foreign experience

У статті на основі узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду щодо дослідження взаємозв'язку бюджетної політики в сфері державних видатків та економічного зростання обґрунтовано послідовність виявлення впливу зміни обсягів державних видатків на ВВП. Визначено характер впливу державних видатків на соціально-економічний розвиток у розрізі окремих країн – членів ЄС та України.

In the article, there is grounded the sequence of determination of an impact of changes in government expenditures on GDP, which is based on generalization of the domestic and foreign experience in the research of correlation between the budgetary policy (in the area of government expenditures) and the economic growth. The authors determined the nature of the impact of government expenditures on the social and economic development in some countries-EU members and in Ukraine.

Ключові слова: державні видатки, економічне зростання, бюджетна політика.

Key words: government expenditures, economic growth, budgetary policy.

На нинішньому етапі економічних досліджень є дискусійним питання щодо взаємозв'язку державних видатків і темпів економічного зростання країни. Погляди вітчизняних і зарубіжних науковців на цю проблему, відображені в теоретичних працях, можна поділити на дві групи. Так, одні вчені вважають, що високий рівень державних видатків призводить до збільшення податкового тягара та знижен-

ня рівня заощаджень, внаслідок чого скорочуються темпи зростання економіки країни та погіршується добробут населення. На думку інших науковців, державні інвестиції у розвиток інфраструктури, а також витрати на утримання державних інститутів та органів влади підвищують продуктивність ресурсів, які у приватному секторі стимулюють інвестиційний процес і сприяють підвищенню темпів зрос-

тання ВВП. Причина настільки полярних поглядів полягає в тому, що науковці звертають увагу лише на один аспект державної діяльності: або негативний, пов'язаний зі збором податків, або позитивний, що виникає при проведенні державних закупівель. Це й зумовлює суперечливі результати, що, в свою чергу, спотворює формулювання висновків про адекватність тих чи інших теоретичних розробок

щодо проведення аналізу впливу державних видатків на соціально-економічний розвиток держави.

Вплив зміни державних видатків на темпи економічного зростання розглядався в рамках моделей екзогенного зростання у працях К.Джадда, С.Турновського, О.Карбоні, Дж.Медді, О.Бахо-Рубіо. Провідною науковою працею при вивченні впливу державних видатків на темпи економічного зростання в ендогенних моделях є стаття Р.Барро. Згодом його ідеї розвинули У.Істерлі, С.Ребел, П.Кашин, Ш.Деваражан.

Серед численних емпіричних досліджень, присвячених цій темі, слід виокремити також праці А.Ашауера, Р.Ісламу, Р.Рема, Д.Ландау. Наслідки державного втручання в російську економіку досліджувалися Е.Балацьким, Є.Гайдаром, А.Ілларіоновим, А.Зельднером, Р.Нігматулінін, Н.Пивоваровою, В.Полтеровичем, М.Столбовою.

Визначення оптимальних обсягів державних витрат та їхній вплив на економічне зростання вивчається і вітчизняними вченими, зокрема: А.Гальчинським, В.Гейцем, В.Кравченком, М.Павлишенком, Д.Полозенком, В.Суторміною, В.Федосовим, С.Слухаєм, А.Філіпенком, В.Черняком, С.Швець та іншими.

Однак за всієї значущості наукових розробок досі недостатньо дослідженими, на нашу думку, залишаються питання методології проведення аналізу взаємозв'язку між державними видатками та рівнем економічного зростання.

ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ВИЯВЛЕННЯ ВПЛИВУ ЗМІНИ ОБСЯГІВ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Для визначення напряму впливу державних видатків на економічне зростання в економічній теорії досить давно використовується закон Вагнера, який тривалий час вважався чи не найбільш непорушним законом. У сучасному трактуванні закон Вагнера набуває такого змісту: зростання валового внутрішнього продукту супроводжується прискоренням зростанням державних витрат [2].

Як засвідчили результати перевірки дії закону Вагнера, він не завжди підтверджується, оскільки в сучасних умовах рівень державного втручання в розвиток економічних про-

цесів може змінюватися залежно від соціально-економічного стану країни та моделі побудови ринкової економіки. Тому перевірка цього постулату показала, що країни світу можна поділити на дві групи – відносно бідні (ті, що розвиваються), в яких підтверджується дія закону Вагнера, і економічно розвинуті, де закон Вагнера вже не спрацює.

Слід зазначити, що відповідно до закону Вагнера зростання ВВП впливає на збільшення обсягу державних видатків, встановлюючи таким чином прямий зв'язок у підсистемах “економіка – держава”. Однак, як виявляється, між названими підсистемами існує також і зворотний зв'язок, який має важливе значення при формуванні макроекономічних залежностей. Економістами Р.Армі (R.Armeу) та Р.Раном (R.Rahn) запропоновано врахування так званого ефекту Армі – Рана, відповідно до якого позитивний вплив нарощування державних видатків на зростання ВВП спостерігається до моменту досягнення певного оптимального значення частки державних видатків, а подальше їх нарощування знижує обсяги виробництва в економічній системі. Параболічна форма кривої Армі – Рана має подвійне значення: по-перше, вона фіксує наявність зворотного впливу бюджетної активності на економічне зростання; по-друге, цей зв'язок є негативним, тобто стабілізуючим [1, 9].

Отже, якщо відповідно до закону Вагнера зростання ВВП прискорює збільшення державних витрат, то відповідно до кривої Армі – Рана збільшення частки державних видатків у ВВП на певному етапі призводить до гальмування процесів соціально-економічного розвитку. Таким чином, наявність ефекту Армі – Рана перетворює систему “економіка – держава” у саморегульовану ринкову систему, в якій неприпустимий односпрямований розвиток подій.

Максимум на кривій Армі – Рана називається точкою Скаллі і вказує на те, що частка державних видатків у ВВП в розмірі до 23% позитивно впливає на темпи зростання внутрішнього валового продукту, а понад 23% – призводить до зниження економічного зростання [9].

Політика державних видатків як складова механізму державного регулювання економічного зростання в економічній теорії також пов'язується з існуванням “мультипліка-

тивного ефекту”, який вимірюється за допомогою мультиплікатора державних видатків. Він показує абсолютну зміну обсягу ВВП країни при зростанні державних видатків на одну грошову одиницю.

Необхідно зазначити, що вітчизняні вчені для дослідження впливу державних видатків на зростання економіки України в основному використовують загальноприйняті методи порівняльного та статистичного аналізу економічних процесів, у тому числі кореляційний, регресійний, дискримінантний аналіз та методи економіко-математичного моделювання [4, 10].

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ХАРАКТЕРУ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Дослідження науково-методичних підходів щодо виявлення взаємозв'язку державних видатків та економічного зростання країни свідчить про відсутність цілісної системи оцінки впливу зміни державних видатків на зміну ВВП, оскільки в сучасних розробках це питання досліджується дещо фрагментарно. Тому, враховуючи зарубіжний досвід та розробки вітчизняних науковців щодо виявлення впливу державних видатків на соціально-економічний розвиток країни, вважаємо, що аналіз взаємозв'язку цих параметрів повинен здійснюватися у послідовності, поданій на схемі. Обґрунтована авторами система оцінки спрямована на комплексне дослідження параметрів формування та використання державних видатків у цілях соціально-економічного розвитку.

На першому етапі проведення аналізу впливу державних видатків на економічне зростання здійснюється визначення темпів зростання (приросту) державних видатків і темпів зростання (приросту) ВВП та їх зіставлення. На основі розрахунку темпових показників зміни обсягу державних витрат і ВВП оцінюється рівень розвитку економічної системи країни.

Другий етап аналізу включає визначення частки державних видатків у ВВП і передбачає дослідження їхньої питомої ваги у внутрішньому валовому продукті протягом аналізованого періоду та оцінку обсягу державних видатків, що забезпечує зростання макроекономічних параметрів.

Третім кроком запропонованої авторами послідовності проведення аналізу є вивчення впливу зміни державних видатків на ВВП. Ним передбачається виявлення існування та характеру взаємозв'язку між зазначеними параметрами. Шляхом порівняння темпових показників зміни обсягів державних видатків та ВВП встановлюється наявність взаємозв'язку та/або напрям їх взаємодії.

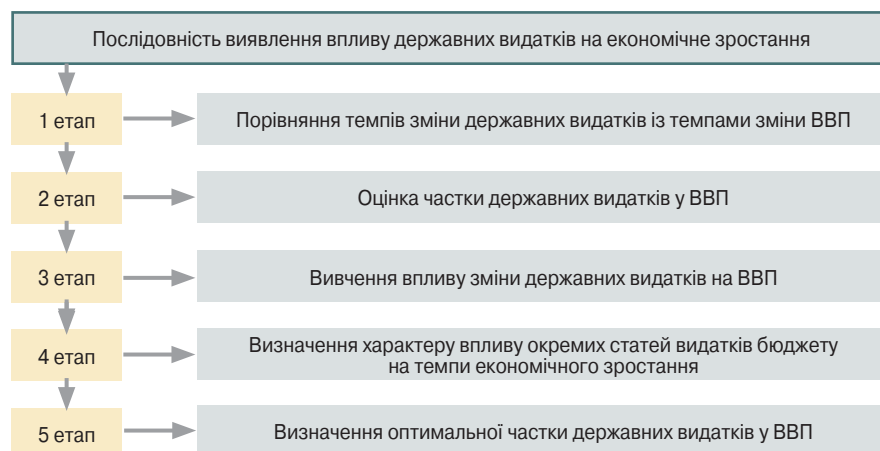
Визначення оптимальної структури державних видатків може здійснюватися на четвертому етапі на основі розрахунку таких відносних показників: частки державних видатків за напрямом фінансування в загальній сумі видатків; частки державних видатків за напрямом фінансування у ВВП та абсолютного значення обсягу державних видатків за напрямом використання коштів у розрахунку на душу населення. Однак слід зазначити, що досить висока питома вага державних видатків у ВВП в розрізі напрямів фінансування не завжди свідчить про належне виконання державою покладених на неї соціально-економічних функцій, оскільки важливе значення при цьому має абсолютна величина обсягу видатків. У свою чергу, з метою порівняння показників соціально-економічного розвитку України з іншими державами об'єктивнішим критерієм є частка державних видатків у ВВП, розрахована на душу населення в розрізі окремих статей видатків.

Водночас зазначимо, що позитивний взаємозв'язок зміни окремих напрямів державного фінансування та ВВП не завжди зумовлює максимальні темпи зростання економіки, що пов'язано зі специфікою функціонування економічних систем та особливостями реалізації бюджетної політики в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються.

Тому побудова складних моделей взаємозалежності результатів суспільного розвитку і складу та цільового призначення державних видатків не завжди дає змогу сформувати їхню оптимальну структуру, адже вона залежить від ефективності використання державних коштів, конкретних заходів і напрямів їх використання, рівномірності розподілу видатків тощо.

На нашу думку, позитивно впливати на збільшення ВВП можуть видатки, що позначаються на результатах розвитку суспільства у сфері охорони здоров'я, охорони навколишнього природного середовища, рівня

Схема. Послідовність виявлення впливу державних видатків на економічне зростання

освіти, фінансування науково-технічного прогресу.

Метою п'ятого етапу дослідження є визначення оптимальної частки державних видатків у ВВП, що може бути здійснено як на основі емпіричної оцінки точки Скаллі, так і методів економіко-математичного моделювання.

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ І ВВП У РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ КРАЇН – ЧЛЕНІВ ЄС ТА УКРАЇНИ

Відповідно до обґрунтованої послідовності проведення аналізу впливу державних видатків на економічне зростання дослідимо характер взаємодії визначених критеріїв у розрізі окремих країн ЄС та України. На початковому етапі цього аналізу порівнюємо темпи зміни державних видатків із темпами зміни ВВП. На підставі усереднення темпових показників приросту державних видатків і ВВП країн ЄС за період 2004–2011 рр. проаналізуємо відповідність їх зміни (див. графік 1).

Порівняння динаміки державних видатків та рівня економічного зростання країн ЄС засвідчує відсутність чіткої залежності між темпами економічного зростання і темпами нарощування обсягів державного фінансування. Як бачимо на графіку 1, у 2004–2005 рр. збільшення обсягу державних видатків країн – членів ЄС зумовлювало підвищення економічних показників їх розвитку. Однак темпи зростання державних видатків перевищували темпи зростання ВВП у цьому періоді. У 2006 році на збільшення обсягу ВВП, крім державного фінансування, впливали й інші показники функціонування економіч-

ної системи. Кризовий та посткризовий періоди характеризувалися значним падінням розвитку економік європейських країн та посиленням рівня державного регулювання в сфері державних видатків.

Аналогічна ситуація щодо співвідношення темпових показників державних видатків та ВВП спостерігалася і в Україні до початку світової фінансової кризи, про що свідчать дані графіка 2.

Однак, як свідчать наведені на графіках 1 і 2 дані, у посткризовий період в Україні темпи економічного зростання значно перевищували середні показники економічного розвитку країн ЄС. Парадоксальні темпи економічного зростання України порівняно з країнами ЄС зумовлені, на нашу думку, обмеженістю державної політики урядів окремих членів європейської спільноти щодо стимулювання економічного зростання та фінансовою нестабільністю таких країн, як Греція, Португалія, Іспанія, Італія, Ірландія. Ця ситуація є також наслідком неузгодженості між країнами – членами ЄС щодо розробки антикризових заходів та неефективності створених антикризових інституцій.

Отже, державні видатки поки що не можна розглядати як один із головних чинників впливу на стимулювання розвитку світових економічних систем. Так, вони певною мірою сприяють зростанню економіки, але в процесі управління державними видатками важливо більше уваги приділяти не нарощуванню їх обсягу, а формуванню ефективної структури з точки зору забезпечення реалізації стратегічних завдань соціально-економічного розвитку та загальнодержавних функцій.

Графік 1. Динаміка темпів приросту державних витрат та ВВП у середньому в країнах ЄС за 2004–2011 рр.

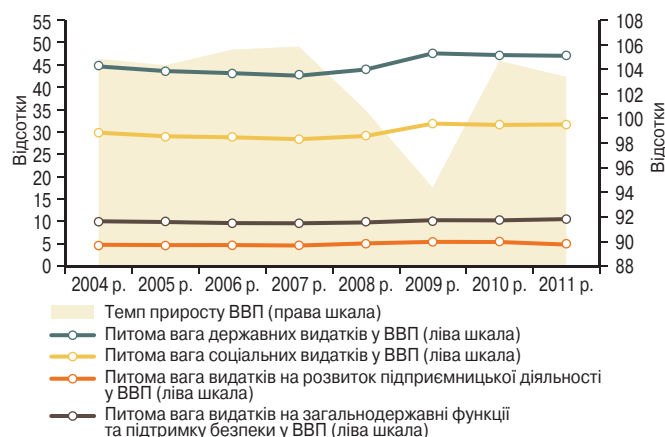
Джерело: розраховано на основі даних [11].

Основним показником, який відображає значущість державних витрат як фактора економічного зростання, є частка відповідних витрат у ВВП. Той факт, що питома вага державних витрат у ВВП і їхня структура в різних країнах значно відрізняються, відбиває ступінь важливості виконання покладених на державу функцій. Для проведення аналізу нами було виокремлено три групи державних витрат: соціальні, на розвиток підприємницької діяльності, на загальнодержавні функції та підтримку безпеки (витрати на освіту включено до групи соціальних витрат).

Динаміку темпів приросту ВВП та питомих ваг окремих груп державних витрат у середньому в країнах ЄС за 2004–2011 рр. наведено на графіку 3.

Як видно із даних, наведених на графіку 3, питома вага середнього показника державних витрат у ВВП країн європейського співтовариства коливається в межах від 44.02 до 50.98%, що свідчить про високий рівень централізації державних витрат.

Графік 3. Динаміка питомих ваг окремих видів державних витратків у ВВП країн ЄС у порівнянні з темпами його приросту за 2004–2011 рр.

Джерело: розраховано на основі даних [11].

Графік 2. Динаміка темпів приросту витратів державного бюджету України та номінального ВВП у 2003–2012 рр.

Джерело: розраховано на основі даних [6, 7].

ків. Домінуючими тут є соціальні витрати, що є наслідком соціальної переорієнтації економічної системи країн цього угруповання. Рівень загальнодержавних витратів у ВВП країн ЄС протягом аналізованого періоду майже не змінювався і в середньому становив 10.33%. Найменшу питому вагу в складі ВВП займають витрати на розвиток підприємницької діяльності, що відповідає особливостям секторального розподілу національних економік європейських країн-учасниць.

Показники темпів приросту ВВП та питомих ваг окремих складових витраткової частини державного бюджету України протягом 2002–2012 рр. наведено на графіку 4.

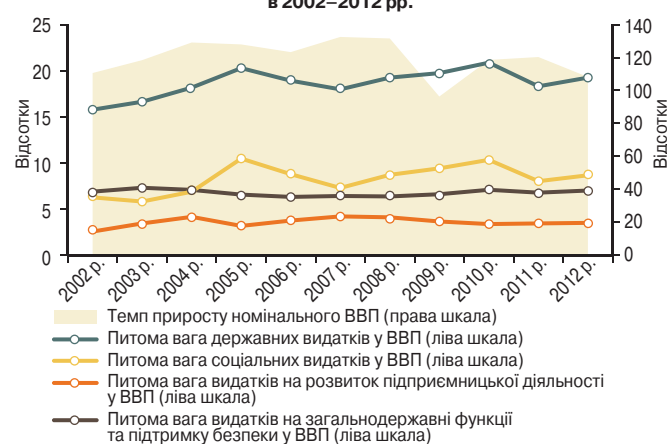
Як видно з графіка 4, структура державних витратів не справляє позитивного впливу на соціально-економічний розвиток України, оскільки спостерігається обернена залежність між зазначеними макроекономічними показниками.

Проблема оптимізації рівня державних витратів є однією з основних для сучасної економічної теорії та

практики, оскільки зміна обсягів і структури державних витратів спричиняє зміну сукупного попиту в економіці та істотно впливає на змістовні характеристики економічної системи (конкуренція, ефективність, ступінь впровадження ринкових механізмів та інші).

Так, оцінку впливу зміни державних витратів на економічне зростання можна здійснити також на основі розрахунку коефіцієнта еластичності реагування динаміки ВВП на зміну обсягів державних витратків. Проведені аналітичні розрахунки в розрізі окремих країн ЄС та України дали змогу виділити три групи країн за рівнем еластичності ВВП відносно державних витратків. Країни з високою еластичністю ВВП демонструють зростання ВВП за умови нарощування обсягів державних витрат (Австрія, Німеччина, Швеція, Чехія, Мальта, Польща, Словаччина). Друга група країн характеризується низьким рівнем еластичності ВВП та державних витратків, у якій зростання державних витрат на 1% супроводжується збільшенням ВВП, але його рі-

Графік 4. Динаміка питомих ваг окремих видів державних витратків у ВВП України порівняно з темпами приросту номінального ВВП в 2002–2012 рр.

Джерело: розраховано на основі даних [6, 7].

вень становить менше 1% (Бельгія, Данія, Фінляндія, Франція, Греція, Ісландія, Ірландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Іспанія, Великобританія, Естонія, Кіпр, Литва, Угорщина, Румунія, Словенія). Для третьої групи країн характерний негативний вплив нарощування державних витрат на динаміку економічного зростання: збільшення державних витрат на 1% супроводжується скороченням ВВП. Україна входить саме до цієї групи, оскільки при зростанні обсягу державних витрат на 1% відбувається зниження ВВП на 0.09%.

Вплив зміни структури державних витрат за функціональним призначенням на зміну основних макроекономічних показників розвитку України проаналізовано за період 2003–2012 рр. У результаті проведених розрахунків отримано таку регресійну залежність, яка дає змогу прогнозувати вплив бюджетної політики в частині формування державних витрат на показник економічного зростання – зміну ВВП (формула 1):

$$Y = 11\,876.29 + 1.281761X_1 + 9.351072X_2 - 1.49837X_3 + 8.304833X_4, \quad (1)$$

де Y – обсяг ВВП;

X_1 – обсяг соціальних витрат;

X_2 – обсяг державних витратів на загальнодержавні функції та підтримку безпеки;

X_3 – обсяг державних витратів на освіту;

X_4 – обсяг державних витратів на розвиток підприємницької діяльності.

Зауважимо, що зазначена модель характеризується високим рівнем адекватності, про що свідчить отриманий коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0.998399$). Тобто за статистичними оцінками динаміка фактичного ВВП України на 99.8% пояснюється змінами виділених у моделі факторів. При цьому за умови відсутності державних витратів економіка країни виробляла б у середньому 11 876.29 млрд. грн. ВВП на рік.

Серед існуючих напрямів використання державних фінансових ресурсів можна виділити витатки, які позитивно впливають на динаміку обсягів ВВП та витатки, що справляють негативний вплив на економічне зростання країни.

До числа витатків, зміна яких стимулює економічне зростання, належать: соціальні витатки – їх збільшення на 1 млрд. грн. викликає зростання ВВП на 1.28 млрд. грн.; витатки на загальнодержавні функції і

підтримку безпеки – за їх зростання на 1 млрд. грн. ВВП збільшується на 9.35 млрд. грн.; витатки на розвиток підприємництва – на 1 млрд. грн. їх приросту припадає 8.30 млрд. грн. приросту ВВП.

Негативний вплив на динаміку обсягів внутрішнього валового продукту згідно з проведеними розрахунками справляє зростання витатків на освіту (ВВП зменшується на 1.50 млрд. грн. при збільшенні цієї групи витатків на 1 млрд. грн.), що може пояснюватися приналежністю освіти до невиробничої сфери. Але такий вплив не свідчить про необхідність скорочення витрат на освіту, адже вони спрямовані на формування інтелектуального потенціалу країни, створення трудових ресурсів для економіки, що стимулює зростання ВВП у майбутніх періодах, тобто їх стимулююча дія на ВВП має певний лаг запізнення.

Виявити взаємозалежності між державними витатками та ВВП можна також і на основі темпових показників їхніх змін. У результаті використання пакета “Аналіз даних” програми Іксел (Excel) взаємозв’язок між темпами зміни державних витатків та економічного зростання України можна описати такою моделлю (формула 2):

$$Y = 41.50 + 0.079718X_1 + 0.094093X_2 + 0.220299X_3 + 0.241948X_4, \quad (2)$$

де Y – темпи приросту ВВП;

X_1 – темпи приросту соціальних витатків;

X_2 – темпи приросту державних витатків на загальнодержавні функції та підтримку безпеки;

X_3 – темпи приросту державних витатків на освіту;

X_4 – темпи приросту державних витатків на розвиток підприємницької діяльності.

Побудована модель має достатній рівень адекватності, що підтверджується значенням коефіцієнта детермінації, який становить 71.8%. При цьому найбільше впливає на зростання ВВП збільшення витатків на розвиток економічної діяльності, зміна яких на 1% дає зростання ВВП на 0.24% та на фінансування освіти – зростання ВВП на 0.22%. Водночас зростання витатків на соціальну сферу та соціальний захист збільшує ВВП лише на 0.08%, а витатки на загальнодержавні функції – на 0.09%.

Отже, зростання витаткової частини державного бюджету України в цілому сприяє підвищенню економічної активності, оскільки є фінансовим

джерелом її обслуговування, однак лише до певної міри. Економічно неопрацьовані високі обсяги державних витатків є занадто обтяжливими для економіки України. Тому необхідно встановити оптимальну межу частки державних витатків у ВВП. Одним із показників, на основі якого визначається граничний рівень державних витатків у ВВП, є точка Скаллі. Визначення оптимальної частки державних витатків у ВВП засвідчило, що максимальне зростання ВВП для України досягається за умови частки державних витатків у ВВП на рівні 24.2%.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення зарубіжного досвіду встановлено, що для виявлення впливу зміни обсягів державних витатків на економічне зростання найбільш вживаними є розробки А.Вагнера, які узагальнено в “Законі Вагнера”; наукові здобутки Р.Армі та Р.Рана, унаочнені відповідною параболою, а саме “кривою Армі – Рана”, та дослідження Д.Скаллі, який встановив граничний рівень державних витатків у ВВП. Вітчизняні науковці, як засвідчило дослідження, також займаються вивченням цієї проблеми, при цьому для виявлення взаємозв’язку між окресленими параметрами в основному використовують методи порівняльного та статистичного аналізу економічних процесів.

Запропонована нами послідовність проведення аналізу впливу державних витатків на економічне зростання дасть змогу оптимізувати склад та структуру державних витатків, визначити пріоритетні напрями вкладення державних фінансових ресурсів у економіку країни, поліпшити добробут громадян та підвищити ефективність фінансування соціально-економічного розвитку.

Проведене дослідження засвідчило, що державні витатки є одним із факторів стимулювання економічного зростання і забезпечення належного виконання покладених на державу завдань і функцій за умови формування оптимального їх обсягу та структури. Встановлено, що існує взаємний вплив економічного розвитку країни і державних витатків. З одного боку, темпи економічного зростання й відповідні зміни ВВП країни зумовлюють коригування підходів щодо формування обсягу та структури державних витатків, з другого – державне фінансування впливає на соціально-

економічний розвиток країни і динаміку макроекономічних показників.

Література

1. Балацкий Е. Закон Вагнера, кривая Арми — Рана и парадокс богатства / Е. Балацкий // Общество и экономика. — 2010. — № 9. — С. 80—97.

2. Біль Д. Закон Вагнера: до останньої версії статті Адольфа Вагнера, опублікованої 1911 р., та її переклад / Д. Біль // Журнал Європейської економіки. — 2003. — Том 3 (1). — С. 5—15.

3. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія / Л. В. Лисяк. — К.: ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.

4. Лопушняк Г. Бюджетні видатки як інструмент державного регулювання со-

ціально-економічного розвитку України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik6/fail/+Lopushnjak.pdf>. — Назва з екрана.

5. Луїна І. Державні видатки: тенденції і фактори зростання / І. Луїна // Фінанси України. — 2001. — № 4. — С. 104—110.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України / Державна служба статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з екрана.

7. Офіційний сайт Комітету з питань бюджету. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>. — Назва з екрана.

8. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної

нестабільності / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська, А. П. Павлюк [та ін.]. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>. — Назва з екрана.

9. Сухарев О. С. Закон Вагнера и модели развития экономики / О. С. Сухарев, В. В. Нехорошев // Экономический анализ: теория и практика. — 2011. — № 21 (228). — С. 2—10.

10. Швець С. М. Оцінка впливу сукупних бюджетних витрат на темпи економічного зростання України / С. М. Швець // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 2. — С. 35—47.

11. Eurostat / European Commission. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>. — 04.11.2011 р. — Назва з екрана.

Інформація з першоджерел

Зміни і доповнення до Державного реєстру банків, внесені у січні 2014 р.¹ Amendments to the State Register of Banks, which were made in January 2014

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Реєстраційний номер	Юридична адреса	Банківська ліцензія:	
						номер	дата видачі
м. Київ і Київська область							
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІДОБАНК"	ПАТ	2 316 188 819	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	4	13.07.2012 р.
Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ПАТ	2 000 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, вул. Щорса, 7/9	219	11.10.2011 р.
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ	400 000 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	227	28.09.2012 р.
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ЮНІСОН"	ПАТ	335 145 500	08.02.2013 р.	344	м. Київ, просп. Науки, 30-а	267	08.02.2013 р.
Дніпропетровська область							
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	ПАТ	106 220 500	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	113	16.11.2011 р.
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКСІОМА"	ПАТ	316 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Сімферопольська, 11, приміщення 25	228	11.08.2011 р.
Чернігівська область							
Публічне акціонерне товариство "Банк "Демарк"	ПАТ	206 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	47	20.10.2011 р.

¹ "Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків" опубліковано у "Віснику НБУ" № 2, 2014 р. Зміни і доповнення, внесені до Державного реєстру банків, виділено червоним кольором. Назви банків подаються за орфографією статутів.

Банки, включені до Державного реєстру банків у січні 2014 р. Banks included in the State Register of Banks in January 2014

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Реєстраційний номер	Юридична адреса	Банківська ліцензія:	
						номер	дата видачі
м. Київ і Київська область							
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕКТОР БАНК"	ПАТ	121 000 000	31.01.2014 р.	352	м. Київ, вул. Тарасівська, 9	275	31.01.2014 р.

Матеріали для "Вісника НБУ" підготувала головний економіст департаменту реєстрації, ліцензування та реорганізації банків Національного банку України Олена Сілецька.